

SZÁSZVÁROS ÉS VIDÉKE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:
 Egész évre — — 240 L | Negyed évre — 60 L
 Fél évre — — 120 „ | Egyes szám ára — 6 „
 Nyilttér szavanként 6 L.

Alapította: ifj. Szántó Károly.
 Felelős és főszerkesztő: Dr. BOCZ SOMA
 Kiadóhivatal: „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“

Megjelenik minden vasárnap.
 Mindennemű pénzküldemények a „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“ címére küldendők.
 Hirdetések árszabály szerint. — Kéziratok nem adatnak vissza

Dicsőség a magasban Istennek

Álmukból felriasztott pásztoroknak szólott először az angyali szó. Azóta kétezer év telt el szinte, s folyton hangzik az álmos világ alvó lelkiismeretének — azzal az örök, égi refrénnel, amivel az angyalok végezték mennyei kardalukat a bethlehemi pásztorok előtt:

„békesség a földön a jóakaratu embereknek!”

És egy napra, talán kettőre is, elnémul a világ dicstelen lármája. Kenyértusák, vásári zsvaj, kérdések és jelszavak egy napra alámerülnek a Csend mélységeibe, mert átzug megint a világon az angyalok éneke: „dicsőség a magasban Istennek; ma született a Megtartó a Dávid törzséből!”

A karácsonyi öröm óriási jelentőségű még napjainkban is, pedig egészen bizonyos, hogy amaz ajándékok, amiket a bethlehemi kised hozott a világnak, csaknem mind elkallódtak vagy elhurcolódtak kezeink között, vagy iszákjainkban kétezer év óta. Lelkünkben szunyad a vágy, mint télen a fák alvó rügyeiben az élet, hogy úgy örvendezzünk, mint a jászolbölcső mellett térdeplő együgyű pásztorok, akik minden álmoságuk mellett is meghallották az örömmüzenetet.

Oh, ha felkelne ez az alvó világ és elindulna Bethlehembe! Milyen más volna e veszekedettten görgő sártekén minden! Hogy megbecsülnék a nagyok a kicsiket, a gazdagok a szegényt, a tisztátalanok a hófehéreket, a győzők a legyőzötteket!

Soha sem lenne olyan nagy örömujjongás mint akkor ha Bethlehemre rátalálnánk, ahová Isten úgy ejtette le szánt-szándékkal az üdvösséget, a jóakaratot, békességet, szeretetet, mint ahogy lehull a fáklyáról egy égő lángbojt a földre s ott ég tovább, mindamellet, hogy a pompás fáklyásmenet messze haladt előre, estéli diadalutján! Ég most is az égi láng Bethlehemben, mert a magosból hullott alá és a világ minden gonoszságának, erejének nincs hatalma azt megoltani.

A világnak csak arra van ereje, hogy távolodjon az égi tüztől, hogy megtagadja és keresztre feszítse azt, akiben

az égnek óriás mosolya ereszkedett reánk.

Borzasztó nyomoruságunknak csak ez az oka.

Királyok, bölcsek, vezérek, igazságot tevők és keresők: egy hosszú éven át Sodomát és Gomorát készítik elő az ítéletre és csak egy napra rándulnak ki — dec. 25-én — Bethlehembe!

Tüzet fognak látni mindkét helyen! Csakhogy az egyikben kénköves, büzös, földalatti tüzet, ahonnan — jaj — nehéz lesz a menekülés, — a másikban meglátnák a csillagok szelid ragyogását, az égnek fényességét, ahol a romboló elementumok borzalmas dübörgése helyett, angyalok éneke hallszik az álmos emberek lelkiismeretéhez!

Ha mi nem megyünk Bethlehembe: karácsony estéjen mégis kiragyog mindnyájunk felett az a fényes csillag és angyalok éneklik el minden ablak alatt a világ legszebb bölcső dalát: „Dicsőség az Istennek s békesség a földön a jóakaratu embereknek!”

Szegény magyaroknak nagypénteki utján — szép Erdély országban — milyen mennyei muzsika ez a karácsonyi ének!

ly—c.

Miért románosodott el a hunyadmegyei kálvinista magyarság?

Irta: GERGELY FERENC.

III.

A román asszimiláció már befolyásolhatlan eredménnyel végleg determinálta, az előbb elmondott történelmi okok alapján, a hunyadmegyei kálvinista magyarság példátlan elrománosodását mikor a még megmaradt, kevés számú hiveinket is újabb csapások apasztották le a számbeli minoritásnak legalsóbb fokáig. Ezen a legalsóbb lépcsőn aztán a régebbi magyar öntudat is úgy összezsugorodott, hogy a vármegyének még a honnfgalaláskori ősmagyar telepei is, elfeledték a magyar szót.

Ezek az újabb történelmi csapások a következők:

1. a Hora, Kloska féle zendülés,
2. a rekatholizáló törekvések,
3. a pap marasztás szomorú korszaka,
4. a határvidéki ezredek felállítás,

A Hora, Kloska-féle zendülésről, aki világos képet akar nyerni, olvassa el a Hunyadmegyei Tört. Társulat 1884—85-iki évkönyveit, hol Kun Róbert: „Adalékok a Hora lázadás történetéhez” címmel, nagyszerű történelmi tanulmányában világosít fel arról, hogy

mint pusztult ki Zarándmegye kálvinista magyarságának 9/10 része és mint irtatott ki, vagy menekült el Hunyadmegye magyarságának csaknem fele a borzasztó zene-bona következtében. Ennek a híres zendülésnek esett áldozatául: Brád, Körösbánya, Ribice, Kristyor zarándvidéki magyarsága s ez a parasztlázadás néptelenítette el Marossolyos, Beregszó, Folt, Algyógy, Bencenc, Bokaj, Zalasd, Tordos egyházközsegeinket is. A Hora-Kloska zendülés következtében Zarándmegyében úgy kipusztult a magyarság, hogy 1500-1600 □ kilométer területen nem él ma több 500 magyar léleknel. És e szomorú idők kiheverhetetlen veszteségeiről legyen szabad még csak annyit említenem fel, hogy: 1785. előtti anyakönyveket, protocollumokat egyetlen egyházközségünk sem tud felmutatni ma mert azok a templomokkal, parochiákkal együtt, mind a tűz martalékává lettek.

Hogy hány református papot öltek meg a zendülők, arról még egyelőre pontos adataim nincsenek, de már négy református pap és papi család szörnyű haláláról biztos adataim vannak e borzalmas időkből. Ezeknek a kötelesség teljesítő mártiroknak meggyilkolásáról kütön tanulmányt akarok írni, mert beakarom mutatni a vádaskodóknak, hogy kik és mik voltak e vulkánikus talajon a lesúsárolt kálvinista papok!?

De görgessük mi is tovább a csapások omló közuhatagait. Imhol az egyik legnagyobb plágája az elnemzetietlenítő bécsi diplomáciának: a rekatholizálás. Nem színezem ezt a csapást, amit Mária Theresia, a hunyadmegyei daliás testőrök „Juno Pronubá“-ja mért ránk, megfogyott kálvinista magyarokra. Csak azért említem fel, hogy a protestáns urak átvértvén a róm. kath. hitre, egyszerűen utat adtak a ref. papoknak és megszüntetve a patrocíniumokat, örökre elnémitották a magyar kálvinista harangokat.

Rekatholizálás következtében szűnik meg: Nagyhalmágy, hol a rekatholizáló Bethlen család egyik ágával, az udvari papságnak örökre vége és kénytelen kezébe venni a vándorbotot a magyar öntudatnak egyik akkori lelkes zarándi bajnoka. Azóta hiveinket elkeresztelték itt is a román papok.

Kéménden a Várady család egyik leggazdagabb ága avertál s az egyházi javadalom ezzel úgy megcsappan, hogy 1848-óta, mint néptelen filia, Haróhoz tartozik s nemsokára ez is desolata ekklesia névvel fog fájdalmasan emlegettetni.

Bábolnán a Nalácziai egyik ágának hite hagyásával megszűnik az udvari papság. Ma egyetlen bennszülött magyar ember sincs Bábolnán — a Murányi Vénusz egykori kedvenc „mulatása helyén.”

Ó-Piskin, hol a XVII-ik század kezdetén még udvari papság állott fenn, a pátronus gróf Bánffy familia áttérésevel, megszűnt az udvari papság és a régi ref. templom 1846-

ban róm. kath. templommá szenteltetett, mely 1849-óta még romhalmaznak sem mondható már.

Galacra a Buda család egyik ágának átérté után, megszűnt a ref. anyaegyház. Igaz, hogy a Buda utódok megint visszatértek a kálvinista egyházba, de Galac nem szervezhető újra anyaegyházzá, csak filia maradt.

És most eljutottunk egy kevesek előtt ismert, történelmi lelkellenséghez, amelynek borzasztó rombolását, úgy tette még teljesebbé, a vulgaris racionalizmus sivár teológiai világát élő XVII-ik századbeli kálvinizmus konsztorialis szervezete, hogy kiszolgáltatta a kálvinista papságot — a Bethlen Gábor által nemesi rangra emelt kiváló szellemi arisztokráciát — az agrár feudális, született arisztokrácia önkényének és basáskodó hatalmának. Ez a papmarasztás! A magyar történelemben még csak egy borzalmasabb ennél a rettenetes jogfejlődési csökevénynél: a *ius primae noctis*! Ez a papmarasztás, hiába minden szépítgetés, borzalmas! Mert tessék elképzelni, — hogy egy konkrét esettel illusztráljam — Marosillyén pl. rekatholizált Mária Theresiának egyik német modira csábitott dámája és mikor a külföldieskedő, németül meg franciául karattyoló dámát, kipredikálja a tiszteletes tudós prédikátor, „mivelhogymég a kocsist is postillionnak meri hívni“, micsoda borzalmas következményeket vont maga után ez az önérzetes, faját, nemzetiségét védelmező férfias és hajthatlan magatartás?

A bécsi dáma kiadatja a parancsot és új esztendő reggelén az országutjára kerül az elcsapott prédikátor, kinek kopott köntösébe 5 síró gyermeke s beteg felesége fogózkodik. A hajporos udvari dámák, a bécsi lakóknak vedlett megpuhult kurucok — úgy cse-rebelélik, csapják és kergetik évente a kálvinista papokat, mint a béres bírójukat. Joguk van hozzá, mert a synodusok biztosítják a papmarasztás jogát. Minden év elején tele van az országutja peregrinusokkal, vagy ekklezsia nélkül maradt „vacans miniszterek“-kel, kiket minden celeculával a falu végre lapátolt ki a szent gyülekezet.

Hogy lehet ilyen áldatlan viszonyok között, rendszeres népnevelésről, öntudatépítő kultur munkáról szó, mikor a folytonosság kérdése mindenütt a hóborz szeszélyre és basáskodásra volt bízva?

Hunyadmegyében a XVII-ik század végén és a XVIII-ik elején: a papmarasztás szinte orgiát üzte. Ma is élő neves családokat nem akarok megnevezni, kik a papmarasztás jogán annyi könnyet fakasztottak, hogy ha azokat most egybegyűjthetném: malmot hajthatnánk velük! A kiveret kutyáéhoz hasonló sorsra jutott kálvinista papok és papi családok könnyei: a mi 100 %-os magyarságunk pecsétjei!

A bomlás, pusztulás, néptelenedés és elrománosodás folyamatában ilyen borzalmas plágák között: mégis megtartották elődeink azokat, akiket meglehetett tartani!

Oh, nem gáncs, vád és rágalom, de a legteljesebb elismerés, hála és hódolat illesse őket!

(Folyt. köv.)

Karácsony heti meglátások.

A természet s az emberek is ünnepre készülnek. Finom hó köppen borult a földre, a kéményben vékonyan sir a téli szél, s a házak környékén hangos szemtelenséggel fölborzolt tollu verebek vitatkoznak egymással. Megkezdődtek a nagy takarítások is. Csát-

togatva porolják a szőnyeget s gondal szedik le a háziasszonyok a szoba sarkaiba feledett pokhálókat, vagy nagyokat lehelve a tükrök sima lapjára, nagy igyekezettel próbálkoznak eltávolítani a legyek őszől itt felejtett nyomait. Eme tradicionális nagy takarításnak megfelelően fel van borulva a háziasszonyok kedélye is, s éppen nem nagy héhez illő magabaszálló hangulatban, végzik dolgaikat. Idegesek, ingerlékenyek és hangosak. A szorgos családapák, kimozdítva a megszokottságból, szintén inkább hajlanak a verekedés felé, mit érhetően fokoz a háziasszony fokozottabb követelménye az ünnepekre való tekintettel, a pénztárca iránt. Mig bent a falak mögött ilyen hangulatban készülnek ünnepelni, kint az utcán is igyekeztem meglátni azt a külömbiséget, ami a nagy hetet elválasztja a többi közönséges naptól. Először kérdezősködni kezdtem. Megkérdeztem pár ismerőst, hogy anyagi minőségben tisztelhetem e. A válaszok bámulatos egyöntetűséggel két szóban sűrűsödtek össze: f. f. A kis piacon egy rakás karácsonyfán csillogott a frissen esett hó, de vevőt egyet sem láttam körülötte. Tekintetem ekkor véletlenül a városháza nagy kapujánál két oldalára elhelyezett hirdetésekre esett. Tetszik tudni, arra a két vakablakra, melyet egy hirtelen jövő újítási rohamában valamelyik régebbi tanács vágatott, eredetileg azzal a céllal, hogy ott fogják elhelyezni annak a polgármesternek a mellszobrait, aki majd fölvirágoztatja ezt az alvó várost. Addig is mig ez a polgármester megszületik, ott függesztik ki azok névsorát, akik valamiről megfelekednek. A házassulandókat, kik önmagukról és polgárokat kik adójukról felekedtek meg. Jellemző a mai ideges világra, hogy mind a két kategória beliek szép számmal vannak. De mentséget is találtam azonnal e bűnben leledzőkkel szemben. A házassulandók mindnyájan fiatalok, az adó miatt végrehajtandók, pedig magyarok voltak. Egész tökéletes névsor a utobbi. Mindnyájan ismerősek, alig hiányzik valaki belőle. Egy csomóban és egy bajban van valamennyi. Nincs külömbiség kálvinista és pápista, iparos és intellektuel, rossz és jó szomszéd, haragos és jó barát között. Következnek betűrendbe szimbolizálva a közös sorsot, a közös bajt, a közös szenvedést. Aki nincsen a névsorban felvéve, ez benne volt a múlt haviba, vagy belekerül jövőre. Ez már nem szégyentábla, mint volt egykoron, hanem egy dokumentum, egy sajtó, fájó irás, egy utjelző tábla, mely lefelé mutat, mely nem csak nálunk van így, hanem szerte szét az országban mindenhol. E hirdetés előtt nem lehet és nem szabad a közönyöség, vagy nem tördőmség érzetével elmenni. Itt meg kell állni, itt tanulni kell. Meg kell tanuljuk azt, hogy mi csak magyarok vagyunk, nem pápisták és nem kálvinisták, nem urak és nem parasztok, nem haragosok, hanem mindnyájan egytől egyig egy sorsban szenvedők, kiknek egy az utjuk és egy a végzetük. Meg kell tanulnunk, hogy nekünk sokat kell dolgoznunk, többet mind bárki másnak, ha nem akarunk eltűnni, hol elveszi a bennünket fojtogató, virágos szavakba burkolt, hol leplezetlenül kimutatott ellenszenv közepette.

Karácsony hetébe ime ezeket láttam.

—b—

A Kún-kollegium új előljárósága

e hó 19-én tartotta első megalakuló gyűlését. Dr. Szöllösy János kollegiumi gondnok emelkedett s új életpezdülést hirdető szavai nyitották meg a gyűlést:

Méltóságos Előljáróság!

Szászvároson néhány héttel ezelőtt egy gyűlésen a megjelentek felalással adtak a kollegium új épületének eladása feletti részvéttüknek kifejezést.

Az a felállítás a temetésnek, a gyásznak a kifejezése, ami ellen itt e helyen óvást emelek, mert csak az temet és csak az gyászol, akinek nyíló reményei nincsenek, akik nem bíznak az életlehetőségben, akik nem akarják észrevenni, hogy a megváltozott világtörténelem az eraélyi magyarságnak új életutakat jelölt ki, azok temethetnek!

Pár évvel ezelőtt egy zsenge gondolat suhant el tapogatódzva, bátortalanul az életre.

Néhányan olyan véleményen voltunk, hogy a megváltozott világpolitikai helyzet folytán a hunyadmegyei magyarságot a lehetőség határán belül megmenteni nem lehet a középiskolák számának forcirozásával hanem csak úgy, ha a desolált magyarságot a gyermekkorban összegyűjtjük, az elveszni induló árvákat felkaroljuk és megtanítjuk őket anyanyelvükön írni és olvasni.

Ez a gondolat lassanként erősebb hullámokat vert és 3 évi kísérletezés után beigazolta ez a gondolat a realitását. Ma az egész magyarság tudja azt, hogy fennmaradásának tudata az elemi iskolai oktatás sikerén alapszik.

Lehet, hogy ezért a tetté vált gondolásért áldozatokat hoztunk, feláldoztuk formai büszkeségünket, egy halálra ítélt büszke palotát, de itt ebben az ódon épületben látom máris lüktet az új élet és érzem, hogy körülfog a Kún grófok nagy szelleme és szinte harsogva kiálltja mindnyájunk fülébe: ne a külső formát, hanem a lényegét, a magyarság fenn tartását nézzétek, ne keseregjete a múlt felett, hanem nézzétek előre, építsetek a jövőre fogjatok össze, dolgozzatok!

Fogságából visszatérve a nagy Kún Kocsárd gróf, birtokait romban találta. És tudjuk azt, hogy erős akarattal, szívós munkával mit tudott a romokból alkotni!

Mi is romok felett állunk. Az összeomlott 1000 éves Magyarország maga alá temette gimnáziumunkat is, de a romok között új élet indul meg, egy gondolat akar testet, maradandó formát ölteni.

A gondolat most él. Önöktől uraim és Hunyadvármegye és Erdély magyarságától függ, hogy ez a gondolat naggyá, erőssé, termékeny és áldásossá váljék. Nem lemondás, hanem remény, — nem csüggedés, hanem bizakodás, — nem széthuzás, hanem össz tartás — nem kesergés, hanem építő munka kell mindenki részéről.

Ezért tiltakozom az ellen, hogy itt temetést akarnak rendezni!

Itt nincs halál — itt élet van, itt nincs temetés, hanem keresztelő, egy testté való gondolatot jegyezzük el a legmagyarabb keresztényen anyaszentegyházat, egy gondolatot bocsátunk ki az életre a magyarság és a ref. Egyház gondviselése és oltalma alatt.

Az új előljáróságtól és Önöktől függ első sorban ennek sikere.

Én elhoztam e munkához az Igazgató tanács üdvözlését. Érzem, hogy a mostani atmoszférában hálátlan feladatnak látszik e munka, de bizom abban, hogy az élet a megmozdult romok között mind nagyobb lendületet vesz és végül magával ragadja az itt levő egész magyarságot.

Elhoztam önöknek az árvák könnyeit amelyek letörölésre várnak, elhoztam az elhagyottak árvaságának keserű fájdalmát, ami vigasztalást keres.

Ha benn lesz az Előljáróság a munkában, úgy tudom, hogy a szeretet munkásságnak

mind újabb és újabb dimenziói nyílnak meg és én erős hittel bizom a munka sikerében és elvállalt feladatunk diadalában.

Bizalmamat erősíti az, hogy ha sajnos nincs is mindenki közöttünk, akiket itt szeretnénk tudni és látni de régi hű kipróbált munkatársak vannak körülöttem. Juhász Izidor esperes, aki egy emberöltőn át volt lelkes és bölcs tanácsadója az intézetnek. Martonossy György, aki önzetlen, lelkes közéleti munkásságával az építő magyar reformátusnak igazi mintaképe, Szász sándor tanácsos, aki éveken keresztül volt előljáróságunk kipróbált, hűséges, lelkes tagja, Kiss József igazgató, ennek lelkesedése adta az internátus gondolatának első formáját. Gergely Ferenc ref. lelkész és Orbán Lajos tanár, akik évek óta lelkesen dolgoznak e drága ügy érdekében a legkedvezőtlenebb atmoszférában. Hiszem, hogy az ujjonnan bekapcsolódó tagok ép oly lelkés és buzgó segítő társak lesznek.

Ettől a reménytől áztatva Isten gazdag áldását kérem iutézetünkre és a ref. Kún-kollegium ujjáalakult Előljáróságának első ülését a megjelentek szíves üdvözlete mellett ezennel megnyitom.

Az előljáróság, melynek tagjait a közelmúlt egyházkerületi közgyűlés törvényesen választotta meg 7 évi időtartamra a következő tagokból alakult újra tagok lelkészi előljárósági tagok Juhász Izidor piskii lelkész, Régeni Iván gyulafehérvári lelkész és Gergely Ferenc szászvárosi lelkész, világi előljárósági tagok: dr. Martonossy György dévai ügyvéd Szász Sándor ny. városi tanácsos Szászvárosról.

Hivatalból tagjai lettek az új előljáróságnak: Orbán Lajos gazdasági felügyelő és Kiss József elemi iskolai igazgató. A megalakulás után az ünnepélyes esküt Juhász Izidor, mint az előljáróság legrégebb lelkészi tagja vette be az előljáróság tagjaitól. Több fontos internátusi és árvaházi ügy elintézése után, egy fejlődő új élet bizonyos reményeinek boldogító érzetével oszlott szét az új előljáróság, hogy megtekintse az internátus és árvaház benső életét. A megelégedésre mindenben tápot adó szemle után, az imateremmé átalakított konviktusi disztermet szemlélte meg az előljáróság, hol valósággal elragadtatással gyönyörködött az új oratoriumban, melyről az idegen lelkészi és világi előljárósági tagok egyhangzó véleménye állapította meg, hogy a léves információ alapján lebecsült imaterem: Erdély legszebb és legbarátságosabb imaterme.

Válasz Orbán Lajos tanár ur cikkére.

(Folyt. és vége.)

Harmadik vádpont. 1923. májusában, midőn Pável Konstantin kormánybiztos itt járt a gimnázium megvizsgálása végett, ennek centrálbeli szállásán megjelentem s előtte olyan nyilatkozatokat tettem — talán besugásnak is minősíthetők ezek, — melyek a főgimnázium nyilvánosági jogának megvonására befolyással voltak.

Az eset a valóságban így volt: Hallottam ezután a városházán a „Monitorul Oficial”-ban, olvastam is, hogy minisztertanácsi határozat van, mely a közokt. minisztert felhatalmazza hogy a főtéren fekvő Transsilvania és Bisztricsányi-féle házakat megvegye vagy átadja és kellő átalakítás után a helybeli liceum elhelyezésére átadja. Az volt a hír, hogy a liceumot már szeptemberben szeretnék új, átalakított helyiségébe beköltöztetni. Én tehát siettem, miután ekkor a Hangya közvetkező igazgatója voltam, s ennek boltja Bisztricsányi házában volt, Pável urnak, akit

ezelőtt soha sem láttam, hírét sem hallottam, fölkeresésére, hátha tőle valami bizonyosat tudhatnék meg ez ügyben. P. urat délelőtt 11 óra tájt a kolegiumban a tanácsteremben kerestem, ahol csak János Béla kollegámat találtam. Ő azt mondta, hogy volt itt, de már kiment. Azt is hallottam, hogy a liceumba ment, de ott nem akartam alkalmatlankodni. Mások azt mondták, hogy éjszakára valószínűleg el fog utazni. Így elhatároztam, hogy délután szállóbeli lakásán fogom fölkeresni. Már az a körülmény, hogy a kolegiumban kerestem, ahol csak a tanácsteremben vagy igazgatói irodában kollegáim társaságában véltem föl találhatni, mindenki előtt, aki nem akar alaptalanul vadászni, napnál világosabbá teszi, hogy semmi okom titkolózásra nem volt.

P. ur délután 3 óra tájt udvariasan fogadott szállóbeli lakásán, kérdésekre azonban azt válaszolta, hogy a kisajátítási tervről mit sem tud és arra nézve semmi megbízása nincsen. Erre elkészöntem és távozni akartam. Ő azonban udvariasan marasztalt s reflexiókat kezdett tenni az előtte fekvő iskolai dolgozatokra és rajzokra. Majd általános pedagógiai elveket fejtegetett, miközben én midőn a koedukációról is szó volt azt a megjegyzést tettem, hogy a pedagógusok általános nézete szerint itt legnagyobb nehézséggel a középfokú oktatásnál találkozunk, az alsó és az egyetemi oktatásnál könnyebben megy a dolog. Mint látom, nálunk is, mint egyebütt, több a bejáró növendék, az én időmben hosszabb időn keresztül csak egy volt. Női internátusról közötnünk egy szó sem volt, hiszen én arról nem is tudtam, én ott soha sem azelőtt, sem azután, meg nem fordultam. A rövid beszélgetés után udvariasan elváltunk.

Orbán tanár gyalázkodó cikkében rémülétesen kiszinezi a konferencián történeteket. Én úgy vagyok értesülve, hogy P. ur a konferencián nem is említette a helybeli pedagógust, csak a magyar érabeli tanári tapasztalatairól beszélt. Mindezekről részletes tájékoztatást nyújthat a konferencián elnökölt Bodor J. nagytiszt ur. Hogy a konferencián kívül mit tereferáltak, arról feleljen minden egyes magáért.

A konferencia után pár nappal iratot vettem az igazgatóságtól, hogy minden gyanunak elenyéztetésére adnék fölvilágosítást a P. urral történt találkozásomról. Még ugyanazon napon feleltem reá, jnehogy azt higgye senki, hogy nekem gondot okoz az arra való válaszadás. Amit akkor irtam, most sem tudnék egyebet mondani. Tessék akár teljártalmilag közre adni azt.

Én azt hittem, hogy feleletemmel a kérdés végleg el van intézve. De Orbán tanár ur cikkéből látom, hogy a kérdés, előtte legalább, nem így áll. Tehát most igen röviden végezhetünk.

A közönséges polgári fölfogás azt tartja, hogy aki vádol, bizonyítani is tartozik. Fölhivom ennél fogva Orbán tanár urat, hogy ellenem most már nyilvánosan is emelt vádját kellően bizonyítsa be.

HIREK.

— *Lapunk t. olvasóinak, munkatársainak és barátainak kellemes karácsonyi ünnepeket kívánunk.*

— *Eljegyzés.* Boér Iduska és Szász Béla megtartották eljegyzésüket.

— *A Magyar Kaszinó Szilveszter estéje szenzációsan gazdag, művészi programjával feledhetetlen összejövetele lesz a helybeli magyarságnak. Legyünk ott mindnyájan.*

— *Az új református esperes.* A Hunyadi Ref. Egyházmegye e hó 17-én, Piskin tartott népes választó közgyűlésén: Baczó Lajos petrilla-bányai lelkészt, egyházi főszámvévőt, választotta meg — három szavazat többséggel — esperesnek Szabó Zoltán lupényi lelkésszel szemben. A ritka érdeklődést tanúsító közgyűlést Juhász Izidor piskii lelkész tiszt. esperes magosan szárnyaló imája kezdte meg a tagok számbavétele után Kovács Sándor vajdahunyadi lelkész, esperes helyettes nyitotta meg. Ünnepélyes aktus volt a mult gyűlésen választott egyházmegyei gondnoknak: Brázovay Dezsőnek eskütétele. A közgyűlést az esperesválasztás meglehetősen fűtött hangulata uralta. A szokatlan eleven-ségű választáson a pártok csaknem egyenlő erővel vonultak fel s a Szabó Zoltán 21 szavazatával szemben, Baczó Lajost: 24 szavazat emelte az egyházmegye esperesi székébe. A megválasztott esperest melegen ünnepelte az egyházmegye. A közgyűlés végén nagy megütődést keltett: Bocz Soma szászvárosi takarékpénztári igazgató, egyházmegyei tanácsos és kerületi közgyűlési világi képviselő, lemondó levele, melyben hivatkozva a kerületi közgyűlésen személyét ért sérelmekre, összes egyházi tisztségeiről leköszönt. A közgyűlés az értelmes s buzgó egyház-közéleti tagjának lemondását nem vette tudomásul, hanem megértve sérelmeit, a legnagyobb méltánnyal méltatva nélkülözhetetlen munkásságát, elhatározta egyhangulag, hogy további maradásra kéri Bocz Somát, mivel az Ő helye egyenesen pótolhatatlan.

— *Ha elakarod feledni a muló év bajait, legy ott a kaszinó Szilveszteri multságán.*

— *A szászvárosi ref. nőszövetség* ezidei karácsonyi kiállítására e hónap 15—17. napjain folyt le a Magyar Kaszinó helyiségében. Az a szeretetből fakadó buzgóság, fáradhatatlan tevékenység, melyet a nőszövetség tagjai a jótékony oltárán ezuttal is áldoztak, az általános pénzsűke miatt nem hozta meg a várt és remélt anyagi sikert. Reméljük azonban, hogy a megelőző évek hasonló vállalkozásainak szép eredményére való visszaemlékezés elég életerőt duzzaszt nőink vállalkozásra hajlandóságában arra, hogy a jövőben való ily működés teljes jó eredményben bizhassunk.

— *Hír a postatakarékpénztári betétek kifizetéséről.* A magyar királyi postatakarékpénztári jogügyi osztályának nyilatkozata szerint az utódállamok postatakarékbetéteinek kifizetése eddig azért késett, mert az 1922. novemberében megkötött egyezményt a Lengyel köztársaság eddig még nem írta alá. Az egyezmény aláírása után — amely a közel jövőben megtörténik — rövidesen kifizetésre kerülnek a postatakarék betétek. A postatakarékbetéteket a magyar kormány a korona névértékének megfelelő pengőben fizeti vissza, vagyis 12 ezer 500 korona betétért 1 pengőt fizet most. A kölcsönös leszámolás előkészítő munkálatai minden államban folyamatban vannak és a lebonyolítás a közel jövőben már megtörténik. A leszámolási munkálatokat Romániában a posta-, távirat- és távbeszélő vezérigazgatóság készíti elő, amely minden ilyen ügygel kapcsolatos kérdésben felvilágosítással szolgál.

— *Köszönetnyilvánítás.* Mindazok a nemesszívű önként adakozó jó emberek, akik a Kún-kollegiumi árva gyermekek karácsonyára különböző adományokat küldtek, fogadják ez uton is hálás lelkünkől fakadó köszönetünket. Szászváros, 1928 dec. 22-én. Az árvaházi vezetőség.

— „Astra“ mozgószínház. Vasárnap, f. hó 23-án d. u. fél 5 és este fél 9 órakor bemutatásra kerül egy izgalmas kalanddráma: „A POKOL HAJÓ KAPITÁNYA“ címmel. — Kedden, f. hó 25-én, karácsony első napján délután és este vászonra kerül: „A MEG-BOLDOGULT EXCELLENC“ című kitűnő vigjáték, a közkedvelt Olga Tschehova és Willi Fritsch főszereplésével. — Szerdán, karácsony másodnapján d. u. fél 5 és fél 9 órakor bemutatjuk „A SZEPLŐTELEN ASZSZONY“ című filmdrámát, Pola Negri egyik legkitűnőbb alakítását. — A n. é. közönség szíves pártfogását kérjük.

— **Halálozás.** Lozsádi Zudor Zsuzsána december 10-én 72 éves korában Bácsiban elhunyt. Halálát nagy és előkelő rokonság gyászolja.

— **A választói névjegyzékek kiigazítása** most foly, azért figyelmeztetjük, sőt összeségünk nevében kérve-kérjük mindazokat, akik adnak valamit arra, hogy magyarnak érezhetik és mondhatják magukat, menjenek el e hónap valamelyik napján a polgármesteri hivatalba s győződjenek meg személyesen arról, hogy maguk, vagy rokonuk, barátjuk fel vannak-e véve a jegyzékbe s ha kimarad volna, kérjék felvételét.

— **A „Szászvárosi Takarékpénztár R. t.“** igazgatósága a folyó hó 23-ra illetve 30-ra hirdett rendkívüli közgyűlését a meghívónak a Monitorul Oficialban nyomda technikai okból történt meg nem jelenhetése miatt, január hó 6-ra illetve 13-ikára halasztotta ugyanazon tárgysorozattal.

— **Kacagó jó kedve lesz annak** az egész új évben, ki Szilveszter éjszakáját a Kaszinóban tölti.

— **A szászvárosi állami anyakönyvi hivatal házassághirdető táblájáról.** 1. Völégény: Janner Ferdinánd 25 éves, r.-kat. vallású, nőtlen, könyvelő szászvárosi lakos, kinek szülei: néhai Janner Ferdinand és néhai Senkner Erzsébet; menyasszony: Lőrincz Mária Ida 17 éves, ref. vallású szászvárosi hajadon, kinek ezülei Lőrincz Ákos és Ulk Erzsébet. 2. Völégény: Hoprich József 29 éves, ref. vallású, nőtlen bádigos mester szászvárosi lakos, kinek szülei: néhai Hoprich Ferencz és Kercsedí Borbála; menyasszony: Szász Juliánna 25 éves, ref. vallású hajadon szászvárosi lkos kinek szülei: néhai Szász Károly és Ferenczi Rozália.

— **Dr. Seidner S. fogorvos** rendelőjét a Piața Aurel Vlaicu (Kispiac) 7. szám alól a Calea Mihaiu Viteazu (Országút) 1. sz. alá, a polgári leányiskola mellé helyezte át.

— **Budapesten** az év első tíz hónapjában 13.831 ember halt meg. Minden hatodik ember halálát tüdővész okozta. Emelkedő tendenciát mutat a rák és és vakbél halálozás is.

— **Hirdetmény.** A városi tanácstól közlés végett megküldött 1243—928 sz közrendelet értelmében tudomásul hozzuk az érdekelteknek, kiknek cég és más hirdetési táblája van, hogy 15 napon belül azok román szövegeésű részét a helyesség szempontából felülvizsgálni s azokat kijavítani kötelesek.

Eladó vagy bérbeadó Szászvárosban a „CORD“ vulcanizator. Értekezni lehet a tulajdonossal. 52 3—3

Eladó egy jókarban levő zongora. Értekezhetni Avram Iancu-utca 1. sz. alatt, kizárólag délután 1 és 3 óra között. 57 1—2

Tükörben láttam önmagunkat.

— Skóciái emlékeimből. —

Irta: LÁSZLÓ DEZSŐ.

(Folytatás és vége.)

A diákok a puskázást nem ismerik. Mindenki dolgozik magának. Kikaptuk az írásbeli dolgozat tételét. Egy perc mulva minden diák kezében sebesen fut a töltő toll a papíron. A sorok szaporodnak. A legrosszabb diák is ír, írja azt amit ő tud, úgy ahogy le tudja írni. Nem vágják egymást oldalba egy gondolatért, amelyet a dolgozat közepébe kellene beiktatni, vagy nem kérnek tőled csak egy rövid bevezetést, mert a tulsó szomszéd a tárgyalás első felét megcsinálja. Azt mondják a középiskolában is így van.

A gimnázista fiúk hat osztályt járnak, onnan az egyetemre mennek. Kis, félgömböszertű sapkát viselnek különböző színekben. Barátságos, bátor tekintetű gyermekek. Sokszor jött hozzám az utcán egy-egy kisebb fiú, és megkérdezde, mennyi a pontos idő, vagy ha szenvedélyes gyűjtő volt, akkor cigaretta kártyát kért. (Minden cigarettás dobozban egy szép kis kép van, amelyekből sorozatba állítva szép gyűjteményt lehet készíteni).

A leányok meglehetősen fiasak. Még a nagyobb iskolás leányok is szívesen futnak negyven ötven métert a robogó villamos után, hogy fel tudjanak rá kapzkodni. Épenugy sportolnak mint a fiúk, futbalozni azonban nem láttam őket. Azt örömmel állapítottam meg egy-egy összejövetel alkalmával, hogy dacára a világvárosnak, sok leányt megtartotta nemének ékes diszt, a hosszú haját. Még ott is vannak olyan „maradi“ családok, akik adnak arra, hogy a leányok hosszú haját viseljenek. Az egyetemi életben (különösen áll a verseny a fiúk és leányok között. Egy közös hajókirándulás alkalmával tapasztaltam, hogy nincs meg az a lovagiasság a leányokkal szemben, ami nálunk még divatos. Eleinte a hölgyeknek szívesen felajánlottam a helyemet a zsufozásig üegtelt villamoson. Nagyot néztek rajtam, de elfogadták. Egy alkalommal figyelmeztetett valaki, hogy vigyázzak az efféle felesleges jótéteménnyel, mert egyszer megjárom, vissza találja valaki utasítani szívésségemet azzal, hogy köszöni, de ő fiatalabb, mint én, vagy hogy csak maradjak, mert egyenlők vagyunk. Csak megerősödtem megrögzött maradiságomban, hogy az Ur Isten a férfit férfiuinak, a nőt pedig nőnek teremtette és nem jó a természet rendjét megfordítani.

A vasárnapot mindig megcsodáltam. Ez a nap az Istené. Nincs pósta, színház, mozi, vendéglő, tootball-match, plane egyházból. Kedd ill. szombat délután mindenkinek szabad. Ilyenkor végzik azt, amivel nálunk a vasárnapot megrontják. Együtt megy a család a templomba és ott egy padban ül. Mindenki résztvesz a gyülekeset négyszólamos énekében. Az istentisztelet végén még mindenki leül egy pár pillanatra és azután nyugadtan távozik. Egy másárnap minden templomban a kórházaknak adakoztak, én az egyik legnagyobb gyülekezetben voltam, itt d. e. és d. u. összegyűlt 60.000 Leu felé. Aki tagja az egyháznak, az tagja és lélekkel vesz részt minden munkában, aki nem, az közömbösségével, vagy akadályával nem rontja a többiekét, nem lép be az egyházba. Hallottam utcai prédikátorokat beszélni. Papok és teologusok sem vetik meg a bizonyágtévésnek ilyen formáját. A vasárnap iskolája olyan volt, mintegy kis gyülekezet. Minden vasárnap kézzől-kézre jár a kis zacskó persely és adakoznak. Ugy szégyeltem magamat, amikor a

mi egyházi életünk primitívtségére, a mi közömbösségünkre és tunyaságunkra gondoltam. Itt szurt legjobban a tükörből felém meredő kép.

Végig hajóztam a Loch Lomondon, a világ legbübajosabb taván, jártam a hegyek között, láttam sok szép ősi várat, százados dómok boltívei alatt csodáltam meg századok remek alkotásait. A tengeren éreztem, — amit soha oly erősen, — az isten végtelen hatalmát, az Erőt és vele szemben a Kegyelmet, ami úgy tart meg, ahogy a kis hajó megmarad a vizek között és biztos révbe jut. Egy új világgal lettem gazdagabb.

Hazajöttem, Csendes alkony órán az erdőnk szélén lepihentem. Előttem a Szépmező pihent a nyári áldás terhei alatt. A kárpátok körülölelték a láthatárt. Ilyen szépet nem láttam sehose! Békesség volt bennem, pedig világosan tódul lelkem elé minden baj, szegénység, bűn és közöny, amikkel egy bordába szövettettünk. Mintegy álmokkép ereszkedett alá az új jövendő. A szépmező, a hívő Erdély; felette a békesség, Isten Lelke; a gazdag áldás; a Lélek gyümölcse; a nagy hegyek, Isten védő karja.

Ilyen jövő áll előttünk. Jelenünket mindenki ismeri. Az Isten kegyelme az, hogy ezt a két valóságot általunk akarja áthidalni. Kövek, és malter vagyunk egy épülő hidban. Bizonyoságot teszek: a Lélek ma jobban kopogtat nálunk, mint Skóciában. Ott már kopogtatott. Bizalmas beszélgetés során modotta glasgowi kedves, öreg princípálisom: Mi a győzők külsőleg felemelkedtünk, de lélekben súlyodtunk. Örvendett, amikor lelki megújulásunk ígéreteiről beszéltem.

Ha valahol ma érdemes élni, az a föld Erdély. Ha valamikor érdemes volt élni a mi fánknak életet, ma érdemes. Sehol sincs annyi súlyos kérdés, mint nálunk, az élet nem kíván sehol olyan tiszta, áldozatos életet, mint nálunk. Felelősségünk sulya oly nagy, hogy csak Istenben bizó gyermeki lélek tudja elviselni. Jövendők olyan dicsőséges, amiért érdemes életet áldozatul adni. Maran Atha.

A tükörben ilyennek láttam önmagunkat.

Ha jól és olcsón akar szórakozni, nézze meg az „Astra“ mozgóban a karácsony ünnepe előadásokat!
Ujdonság! Elsőrangú műsor!

Sanatoriul de tuberculoși al Statului,
din Geoagiul-de-jos.

No. 1246—1928.

Licitație publică.

Se aduce la cunoștință generală, că în ziua de **25 Ianuarie 1929, oara 10 a. m.** se va ține licitație publică cu oferte închise în localul Sanatoriului Geoagiul-de-jos, jud. Hunedoara, pentru aprovizionarea Sanatoriului cu alimentele necesare și anume: carne, untură, slănină, făină, lapte și coloniale, pe exercițiul anului 1929.

Condițiunile și caetul de sarcini se pot vedea în ori ce zi de lucru dela orele 11—12 a. m. la serviciul administrației a Sanatoriului Geoagiul-de-jos, jud. Hunedoara.

Licitația se va ține în conformitate cu dispozițiunile legeri asupra contabilității publice prevăzute la art. 72—84 inclusiv. Ofertele se vor face pentru fiecare articol separat.

Supraoferte nu se primesc.

Ofertele trimise prin poștă vor fi sigilate.

Medic primar director: Administrator:
(ss.) **Dr. Eusu.** (ss.) **Carol Szabo.**

Nyomatott a „Szászvárosi Könyvnyomda Részvénytársaság“ gyorssajtóján.